

Zdrav odgoj djece

Autor Administrator

Kako govoriti djeci Dominika Antiæ, Svijetlo rijeèi, Kalendar sv. Ante, Sarajevo, 2007. Svi ljudi koji se bave pitanjima odgoja djece ili su njegovi izrav-ni sudionici kao roditelji, odgojitelji, uèitelji, znaju kako su svakodnevno izloženi opasnostima da uèine ka-kav pogrešan potez, da djetetu kažu ili uèine nešto zbog èega æe žaliti, možda i èitava života, ili zbog èega bi dijete moglo trpjeli i nositi teške posljedice, razoèaranja i rane.

Svjesni smo da nam djeca odrastaju u doba životne jurnjave, u doba kad za njih nemamo potrebnog vremena. Ne-notice su ukljuèeni u brzinu suvre-menoga života i u sve njezine štetne pojave: prezasæenost dojmovima, buka, stresovi u školi, na ulici, kod kuæe, neprestana natjecanja itd... I koliko god se mi odrasli trudili zaštiti djecu od svih tih utjecaja, to nam baš i ne uspijeva najbolje jer se djeca odazivaju na okolinu veoma, veoma intenzivno i prilagodljivo. Tako prilagodljivo da nam naš vlastiti ro-diteljski i odgojiteljski posao djeluje èesto beskorisnim i uzaludnim. Ov-dje se ipak neæemo osvrtati na utjecaj okolice, nego na pitanje kako odgo-varaju djeca i njihov duh na poruke koje svakodnevno primaju od svojih najbližih, od roditelja i odgojitelja. Programiranje Vrlo èesto nismo svjesni kako u gla-vama naše djece stvaramo programe i kako to programiranje iz djetinjstva utjeèe na njihovo odrastanje, na formiranje njihove cijelokupne osobnosti. To se najèešæe dogaða nehotice, uslijed preoptereæenosti poslom, žurbom, nervozom, raznim stresovima kojima smo svi izloženi, a koji pogaðaju najslabije, našu djecu jer su oni prijempljivi upijaèi svega što se dogaða. Oni su poput spužve, ne mogu je tako lako istisnuti iz sebe, nego je pohranjuju u pretincima duše, a ona onda ostavlja neželjene mrlje i rane na njihovu karakteru. Ako znamo da djeca najdublje uèe iz doživljenoga, ne bi nam smjelo biti svejedno što æe doživljavati dok su u procesu odrastanja. Neki se programi onda poput obi-teljskog prokletstva prenose s gene-racije na generaciju. To se ponekad naziva i ostvarivo proroèanstvo, jer ako se dovoljno èesto ponavlja, po-staje stvarno i djeca to prihvææaju kao dio svoga identiteta. Neke od najekstremnijih pro-gramske poruka koje upuæujemo svojoj djeci su npr: Ti si nepopravljiv! Bože, baš si dosadan! Vidjet æeš da æeš požaliti! Isti si kao stric Pero (koji je u zatvoru)! Ista si kao teta Luca (koja piye)! Ti si stvarno lud! Dosta mi te je više! Bolje bi bilo da te nisam ni rodila! Nikad od tebe ništa neæe biti! Ovakve poruke odmah prepozna-jemo kao pogubne. Ali je istanèani-je ono još pogubnije programiranje. Ono nam je nekako postalo svako-dnevna navika i èesto ne razmišljamo o posljedicama. Ponekad promatramo djecu koja se igraju u parku. I slušamo zabrinu-tu majku koja vièe preko ograde: Pa-zil! Poskliznut æeš se! Slomit æeš vrat! Upirljat æeš nove hlaèe ... itd.

Ili kad pripiti ili nervozni otac za-vršava jalovu prepirku sa svojom ženom i "bijesan" odlazi po cigarete, te usput dobaci svome sinu: Eto vidiš; sinko, nikada nemoj vjerovati žena-ma. Samo te iskoriste. Šestogodišnjak ili malo stariji pobožno digne glavu i kimne: - Da, tata... A da ne govorimo o tome kako se u milijunima dnevnih soba i kuhinja èuje: Bože, što si lijien! Tako si sebièan! Idiole jedan, prestani veæ jednom! Budalo! Daj mi to, kretenu! Gledaj kako si smotan! Ubijaš me, èuješ li? Zaoštrene primjedbe ove vrste ne djeluju loše na dijete samo u trenut-kii kad mu to govorimo. Ponižavanja poput ovih imaju gotovo hipnotički uèinak i djeluju u podsvijesti poput klica u mozgu. Ove klice æe rasti i oblikovati neèiju predodžbu o samome sebi i naposljetku postati èinjeni-ca o djetetovoj osobnosti. Zbog toga su poruke ovakve vrste pogubne. Svakodnevna hipnoza Ono što teško možemo shvatiti jest èinjenica da svakodnevno hipno-tiziramo svoju djecu. I to svaki put kad u razgovoru koristimo odreðe-ni obrazac, dopiremo do podsvijesti naše djece i na taj ih naèin programi-ramo, iako nam to nije bila namjera. U svijest djeteta se usaðuju odreðene poruke i ako ih odluèeno ne pobijemo, one ih prate kroz cijeli život i postaju za njih istinite. Postaju matrica nji-hovu životnom djelovanju. Znamo, takoðer, da je djetetov um pun pitanja. Pa je tako normalno da sve što je novo, zabavno ili napeto privlaèi njihovu pozornost. Sindrom prekomjerne živèane napetosti koji je izražajno prisutan kod nas odraslih prenosi se i na djecu poput ukucava-nja odreðenih kodova. Najznaèajnija pitanja koja djete-tov um postavlja i kada ih ne izgovara jesu: Tko sam ja? Kakva sam osoba? Gdje se uklapam? Kakav sam u oèima starijih? Ova su pitanja vezana za samo-spoznavaju, odnosno za identitet, na kojima se zasniva život odrasle osobe i na osnovi èega donosimo sve kljuène odluke. Zbog toga je djeèji um po-sebno osjetljiv na reèenice koje poèinju rijeèima: Ti si! ili: Nisi! Bez obzira na to glasi li poruka: Ti si tako lijien ili glup!, Ti si divno dijetel!, ili glasi: Nisi dobar! ili: Nisi kao oni! - ove izjave koje izgovaraju "veliki" duboko se urezju u djetetovu podsvijest. Ti po-ruke najsnažnije hipnotiziraju djeèju podsvijest i najdublje odreðuju nje-govo djelovanje. Stoga se odrasli 1judi, kad se naðu shrvani životnim krizam aprisjeæaju rijeèi koje su kao djeca slušali pa kažu: - Od mene nikakve koristi, znam to, nikakve... Ili: Uvijek je meni moj otac (moja majka) to govorio/la... Ova-kve rijeèi nisam dovoljno dobar(a), glup(a) sam, nisu se pojatile niotku-da. Pohranjene su negdje u glavi jer su bile ponavljane u dobi dok djeca nisu bili u stanju preispitati njihovu toènost. Što (ne) bismo trebali èiniti? Ako želimo da nam djeca budu dobro odgojena (a to želimo svi), onda bismo svakako trebali pripazi-ti na svoje ponašanje prema njima i pred njima. Ono što govorimo oni æe možda brzo zaboraviti, ali ono što pri tome èinimo, uvijek æe oponašati. To postaje model koji æe imitirati jer su ga upili kroz doživljaj. U odnosima prema djeci, kao i prema odraslima, uvijek trebamo biti autentièni. Nika-da se ne pretvarajmo da nismo ljuti ili povrijeðeni ako uistinu jesmo. Pred djecom treba pokazati osjeæaje kakvi jesu, ali pri tome trebamo ima-ti samokontrolu i znati što uèiniti s njima, kako ih kanalizirati. Iz toga æe djeca nauèiti prepoznavati i izražava-ti svoje osjeæaje, jer je to veoma važno. Znat æe da imaju pravo na to. Po-nekad se u našim obiteljima zna èuti: Ti ne smiješ plakati, ti si muško. Muškarci ne plaèeu. Dijete koje to sluša uèi potiskivati osjeæaje tuge i u životu æe stalno imati osjeæaj kako je sramota plakati jer muškarci ne plaèeu. Ponešto od onoga što bismo tre-bali usvojiti kao pravila ponašanje prema djeci: Nikada se ne trebamo plašiti dje-ci nešto narediti ako je to potrebno. Ali ih pritom nikada nemojmo vrije-ðati niti ponižavati, npr.: Oèekujem od tebe da odmah pospremiš svoje stvari ili igraèke, ali nikada uz to ne reæi: Ti, sebièeno derište. Ili: Neuredna svinjo!

Izbjegavajmo djecu uspoređivati s drugima, npr.: Nemoguæ si kao tvoj tata. Ili: Zašto ne možeš biti dobar kao tvoj mali braco! Ako smo kršæani, i nama i našoj djeci uzor treba biti samo Isus Krist, a nikako bilo koji èovjek. Jer svi smo nesavršeni da bismo mogli biti drugima uzori. Nikada im nemojmo davati loš primjer, niti dopustimo sebi da jedno govorimo a drugo ili èak suprotno èinimo. Djeca æe tada uèiti da je normalno biti licemjeran i lažan, i kako je prihvatljiv farizejski naèin ponašanja, npr. Djeco, nedjeljom treba iæi u crkvu jer je to Božja zapovijed, a otac ode u gostioniku a majka susje-dama na kavu. U djecu trebamo usaðivati zdravi odnos poštovanja prema autoritetu, a nikada ih njime plašiti, npr.: - Ako ne budeš slušao, fratar æe ti odrezat jezik. Ili: Dragi Bogo æe te kaznit, uèitelj æe ti izvuæi uši i slièeno. Dijete æe tada gajiti strah i otpor prema takvim ljudima. Podsvjesno æe ih smatrati neprijateljima i imati stalnu potrebu zaštiti se od takvih. - Nikada ne govorimo pred drugi-ma o nedostacima svoga djeteta ako nas ono može èuti, npr. - Grozno je sramežljiva, ne znam što æe od nje biti. Ili: Od njega (nje) nikada ništa! Dijete æe usvojiti osjeæaj manje vrijednosti s kojim æe se teško nositi. Postat æe ne-sigurno i optereæeno. Nikada nemojmo koristiti osje-æaj krivnje da bismo vladali djecom, npr.: - Bože, iscrpljuješ me, tako mi je loše da bih najradije legla i umrla! Ili: - Gledaj što èiniš svome ocu ili maj-ci. Dijete æe imati osjeæaje pogrešne krivice i postat æe ili agresivno i osve-toljubivo ili depresivno i pasivno. Ovakva djeca èesto pribjegavaju ovis-nostima. Ako ovo sve znamo, onda bismo trebali koristiti svaku priliku da svojoj djeci omoguæimo da iz života nas sta-rijih nauèe ono što æe ih poduprijeti i ojaèati im krila za životni let. Nikada neæemo izbjegavati djeci govoriti ono što je dobro, ali samo ako to nalazi po-tvrdu u našem vlastitom svakodnev-nom životu. Tako æemo im najbolje pomoæi da se razviju u samosvjesne i sretne osobe, koje æe znati uživati u životu ne spotièuæi se o vlastite ranje-nosti zadobivene u odgoju. Vaše je pitanje tako dobro da ga ne bih želio pokvariti svojim odgovorom.

Petar Silie

Neki ljudi ne znaju ni&scaron;ta, ali uvijek bolje od drugih.

TschoHi